

УДК 347.7

DOI <https://doi.org/10.32782/klj-2026-9.12>

СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СТРАТЕГІЧНИХ ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ

Черненко Олена Анатоліївна,

кандидат юридичних наук, старший дослідник,

завідувачка кафедри права

Приватного вищого навчального закладу «Фінансово-правовий коледж»;

старший науковий співробітник

Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва

імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

ORCID ID: 0000-0001-5184-333X

У статті здійснено комплексний науковий аналіз правової природи та особливостей функціонування підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки України в умовах правового режиму воєнного стану. Актуальність дослідження зумовлена трансформацією бізнес-сектору з інструменту генерування прибутку на фундаментальну опору національної стійкості. У системі такої хиткої стабільності особлива відповідальність покладається на стратегічний сектор, адже саме підприємства стратегічних галузей є фундаментом національної безпеки. Вони не лише забезпечують критичні потреби фронту та тилу, від енергопостачання та зв'язку до виробництва озброєння, а й виступають «стабілізаторами» для всієї фінансової системи.

Виявлено критичну прогалину в чинному законодавстві України, зокрема відсутність уніфікованого визначення поняття «підприємство, яке має стратегічне значення для економіки і безпеки держави». Особливу увагу приділено захисту людського капіталу як «живого» елемента стійкості. Автор доводить, що бронювання вузькоспеціалізованих кадрів слід розглядати не як пільгу, а як невід'ємну складову державного оборонного планування. Обґрунтовано, що поєднання кадрової стабільності, децентралізації енергозабезпечення та посиленого кіберзахисту є запорукою виконання такими підприємствами ролі опор національної безпеки.

Стратегічні орієнтири України кореспондуються із сучасною промисловою політикою ЄС. Програмні документи провідних європейських держав мають спільний вектор: інноваційний шлях розвитку, екологічність виробництва та залучення приватних інвестицій. Модифікація промислової стратегії ЄС відкриває перед Україною можливості для реалізації спільних виробничо-інноваційних проєктів.

На сучасному етапі стратегічні об'єкти потребують технологічної модернізації та інвестиційної визначеності. З огляду на високі безпекові ризики, запропоновано впровадження дієвих механізмів страхування воєнних загроз для іноземних партнерів та стимулювання створення спільних підприємств. Це сприятиме інтеграції вітчизняного виробництва у міжнародні ланцюги постачання, насамперед в оборонній та енергетичній сферах. Правова прозорість, цифровізація та реформа корпоративного управління визначені як фундаментальні умови забезпечення стійкості бізнесу перед сучасними викликами.

Ключові слова: стратегічні галузі економіки, суб'єкти господарювання, підприємство, воєнний стан, критична інфраструктура, національна безпека, модернізація, інвестиції.

Chernenko Olena. Business entities in strategic sectors of the economy

The article provides a comprehensive scientific analysis of the legal nature and functional characteristics of enterprises of strategic importance to the economy and security of Ukraine under the legal regime of martial law. The relevance of the study is driven by the transformation of the business sector from a profit-generating instrument into a fundamental pillar of national resilience. Within this fragile stability system, a particular responsibility rests on the strategic sector, as enterprises in strategic industries serve as the foundation of national security. They not only meet the critical needs of the front and the rear – ranging from energy supply and com-

munications to arms production – but also act as "stabilizers" for the entire financial system.

The study identifies a critical gap in Ukraine's current legislation, specifically the absence of a unified definition for the term "enterprise of strategic importance for the economy and security of the state." Particular attention is paid to the protection of human capital as a "living" element of resilience. The author argues that the deferment (reservation) of highly specialized personnel should be viewed not as a privilege, but as an integral component of state defense planning. It is substantiated that the combination of personnel stability, decentralization of energy supply, and enhanced cybersecurity is essential for these enterprises to fulfill their role as pillars of national security.

Ukraine's strategic guidelines correspond with modern EU industrial policy. Policy documents of leading European nations share a common vector: an innovative development path, environmental sustainability of production, and the attraction of private investment. The modification of the EU Industrial Strategy opens opportunities for Ukraine to implement joint production and innovation projects.

At the current stage, strategic assets urgently require technological modernization and investment certainty. Given the high security risks, the author proposes the implementation of effective war risk insurance mechanisms for foreign partners and the stimulation of joint ventures. This will facilitate the integration of domestic production into international supply chains, primarily in the defense and energy sectors. Legal transparency, process digitalization, and corporate governance reform are identified as fundamental conditions for ensuring business resilience against contemporary challenges.

Key words: *strategic sectors of the economy, business entities, enterprise, martial law, critical infrastructure, national security, modernization, investment.*

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та правового режиму воєнного стану підприємницький сектор трансформується з інструменту генерування прибутку на фундаментальну опору національної стійкості. Забезпечуючи ринок товарами, наповнюючи бюджети податковими надходженнями та формуючи конкурентні відносини, бізнес стає ключовим партнером держави у протидії кризі.

Попри активну фазу бойових дій та регулярні обстріли, суб'єкти господарювання демонструють стриманий оптимізм, поступово поліпшуючи прогнози щодо власного розвитку та обсягів виробництва. Про це свідчать дані 12-ї хвили досліджень стану українського бізнесу, яку провели Advanter Group, Центр розвитку інновацій, Офіс з розвитку підприємництва та експорту, національний проєкт «Дія. Бізнес» у період 31.05–11.06.2023 р. Аналізуючи значення Індексу активності бізнесу UBI (Ukrainian Business Index), який показує активність бізнесу, його спроможність нарощувати товарообіг, створювати робочі місця, можна побачити, що у червні 2023 р. він становив 35,34 (зі 100 можливих), тобто зріс порівняно з квітнем

2023 р. (34,03), і значенням, отриманим у червні 2022 р. (22,73). Водночас, якщо цей показник нижче 50, це свідчить про негативні очікування бізнесу від подальшого розвитку подій. Тому зростання індексу свідчить радше про втому бізнесу від невизначеності, ніж про покращення економічної ситуації. Необхідно зазначити, що протягом 2020–2023 рр. цей індекс перебував у зоні негативних очікувань бізнесу і лише з червня 2021 р. до лютого 2022 р. потрапив у зону позитивних очікувань (тобто був вище 50) [1].

У системі такої хиткої стабільності особлива відповідальність покладається на стратегічний сектор, адже саме підприємства стратегічних галузей є фундаментом національної безпеки. Вони не лише забезпечують критичні потреби фронту та тилу, від енергопостачання та зв'язку до виробництва озброєння, а й виступають «стабілізаторами» для всієї фінансової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового статусу підприємств стратегічного сектору та забезпечення економічної безпеки держави перебувають у центрі уваги багатьох про-

відних вітчизняних науковців. Теоретико-методологічні основи функціонування суб'єктів господарювання у критичних галузях економіки розглядалися в працях таких вчених, як О. М. Вінник, Д. В. Задихайло, О. П. Подцерковний та ін. Однак, попри наявні теоретичні та практичні напрацювання, деякі аспекти залишаються недостатньо вивченими та потребують глибшого наукового аналізу.

Метою даної статті є аналіз правової природи та особливостей функціонування підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки України в умовах воєнного стану.

У процесі проведення цього дослідження були використані загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: описові методи, метод наукового абстрагування, синтезу, узагальнення, системний метод, методи індукції та дедукції, прогнозування тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. У чинному законодавстві України відсутнє чітке визначення поняття «підприємство, яке має стратегічне значення для економіки і безпеки держави». Законом України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII також не надано визначення ані поняття «підприємство, яке має стратегічне значення для економіки і безпеки держави», ані поняття «стратегічна галузь для економіки і безпеки держави». Лише у ч. 4 ст. 3 вказаного закону зазначено, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, безпеки критичної інфраструктури, кібербезпеки України та інші її напрями [2].

З метою уникнення законодавчих колізій є необхідність визначитись із поняттям «підприємство, яке має стратегічне значення для економіки і безпеки держави» шляхом внесення змін до Закону України «Про національну безпеку України». Крім того, в науковій літературі пропонується прийняти єдиний консолідований нормативно-пра-

вовий акт, наприклад, Закон України «Про стратегічні об'єкти та галузі економіки», який би чітко визначив вичерпні переліки суб'єктів та об'єктів, що мають стратегічне значення для економіки, безпеки та обороноздатності держави. У документі доцільно встановити імперативну заборону на їх відчуження, одночасно закріпивши диференційований підхід до залучення інвестицій. Зокрема, слід деталізувати умови залучення іноземного капіталу та застосування механізмів державно-приватного партнерства для конкретних категорій об'єктів, де це не створює загроз національним інтересам, забезпечуючи при цьому технологічне оновлення та розвиток стратегічного сектору [3].

Нині правовий статус підприємств, що мають стратегічне значення регулюється низкою підзаконних актів, серед яких Указ Президента України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» від 20.04.2004 № 454/2004 [4]; Постанови КМУ «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 04.03.2015 № 83 [5] та «Про визначення критеріїв віднесення об'єктів державної власності до таких, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 03.11.2010 № 999 [6]; накази Міністерства економіки України, зокрема «Про затвердження Порядку подання та розгляду пропозицій щодо формування переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави» від 03.12.2010 № 1546 [7].

Постанова КМУ Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави від 4 березня 2015 №83 [5] є нормативно-правовим актом, який визначає перелік підприємств, що не підлягають приватизації (або мають особливий порядок управління) через їхню критичну важливість для функціонування держави. До списку потрапляють

об'єкти, що відповідають хоча б одному з критеріїв:

- оборонне значення: підприємства оборонно-промислового комплексу, що виготовляють зброю, військову техніку або їх компоненти;

- природні монополії: об'єкти, що займають монопольне становище на загальнодержавному ринку (наприклад, залізничні перевезення, передача електроенергії);

- енергетична безпека: об'єкти атомної енергетики та магістральні трубопроводи;

- соціально важливі послуги: зв'язок, наукові установи національного значення та підприємства, що забезпечують продовольчу безпеку.

Згідно зі згаданою постановою, статус стратегічно важливих отримала низка підприємств, зокрема Державне підприємство «Миколаївський бронетанковий завод», Державне підприємство «Харківське конструкторське бюро з двигунобудування», АТ «Компанія авіаційного та ракетно-технічного машинобудування», НАК «Нафтогаз України», АТ «Укрпошта», ПАТ «НЕК «Укренерго», ПАТ «Центренерго», Державне підприємство «Антонов» та інші.

Відповідно до Постанови КМУ від 03.11.2010 № 999 [6], стратегічне значення об'єктів державної власності визначається їхньою роллю у забезпеченні життєдіяльності держави, національної безпеки та економічної стабільності. Узагальнену інформацію про критерії віднесення підприємств до стратегічних можна розділити на кілька ключових блоків.

Енергетична та ресурсна безпека:

- ПЕК: об'єкти, що забезпечують цілісність енергосистеми (диспетчерське управління, магістральні мережі);

- генерація: атомні, гідро- та гідроаккумуляуючі електростанції;

- транспортування та надра: магістральні газо- та нафтопроводи, підземні сховища, трубопроводи для хімічних продуктів;

- видобуток: розвідка та розробка родовищ нафти, газу, а також корисних копалин загальнодержавного значення.

Інфраструктура та зв'язок:

- транспорт: залізничний транспорт загального користування, а також ключові підприємства автомобільного, морського та річкового транспорту;

- зв'язок: сфера телекомунікацій, поштовий зв'язок;

- спеціальна діяльність: топографо-геодезична, картографічна та гідрометеорологічна діяльність.

Оборона та високі технології:

- промисловість: авіаційна та ракетно-космічна галузі;

- безпека: підприємства, віднесені до категорій цивільної оборони, а також ті, що здійснюють контроль за небезпечними виробництвами чи продукцією;

- наука: установи, що становлять науково-технічний потенціал держави та виконують стратегічні держзамовлення.

Продовольча та соціальна стабільність:

- держрезерв: підприємства, що забезпечують зберігання цінностей державного резерву, мобілізаційних запасів та продукції інтервенційного фонду (хлібоприймальні/хлібозаготівельні).

Економічні та ринкові показники:

- монополії: суб'єкти природних монополій;

- домінування на ринку: підприємства з часткою понад 35% на ринку соціально значущих товарів (або значною сукупною часткою разом з кількома іншими гравцями);

- масштаб: середньооблікова кількість працівників понад 5 000 осіб; належність до категорії великих платників податків.

Варто зазначити, що якщо раніше статус стратегічного підприємства прив'язувався переважно до державної форми власності або масштабу активів, то Законом України «Про критичну інфраструктуру» від 16 листопада 2021 № 1882-IX було зроблено акцент, що до критичної інфраструктури належать і приватні підприємства, якщо їхня зупинка спричинить кризову ситуацію національного чи регіонального рівня. В ч. 2 статті 10 згаданого закону встановлено категорії критичності об'єктів критичної інфраструктури:

1) I категорія критичності – особливо важливі об'єкти, які мають загальнодержавне значення, значний вплив на інші об'єкти критичної інфраструктури та порушення функціонування яких призведе до виникнення кризової ситуації державного значення;

2) II категорія критичності – життєво важливі об'єкти, порушення функціонування яких призведе до виникнення кризової ситуації регіонального значення;

3) III категорія критичності – важливі об'єкти, порушення функціонування яких призведе до виникнення кризової ситуації місцевого значення;

4) IV категорія критичності – необхідні об'єкти, порушення функціонування яких призведе до виникнення кризової ситуації локального значення [8].

Отже, статус критично важливого об'єкта не обмежується державною формою власності, а базується на категоріях критичності. Це створює нову юридичну рамку, де обов'язкова паспортизація безпеки та розробка планів стійкості стають невід'ємними умовами легітимного функціонування бізнесу, що має стратегічне значення для держави. Відтак, статус стратегічного об'єкта визначається не титулом власності, а функціональною роллю підприємства у забезпеченні національної безпеки, обороноздатності та життєдіяльності держави.

В умовах тривалого правового режиму воєнного стану збереження кваліфікованого кадрового складу для підприємств, що мають стратегічне значення стає не менш пріоритетним завданням, ніж захист фізичних активів чи виробничих ліній. Людський капітал є «живим» елементом стійкості, без якого технологічні процеси стають неможливими. Тому першочергового значення набуває захист та розвиток людського капіталу.

З одного боку, існує об'єктивна потреба сил оборони у мобілізаційному ресурсі, з іншого – втрата вузькоспеціалізованих інженерів, конструкторів чи технологів на таких об'єктах, як ДП «Харківське конструкторське бюро з двигунобудування»

або ДП «Антонов», може мати незворотні наслідки для цілих галузей. Отже, бронювання на стратегічних підприємствах слід розглядати не як пільгу, а як елемент державного оборонного планування.

Саме статус стратегічного значення або відповідність критеріям критичної важливості дає підприємству право бронювати до 50%, а в окремих випадках і до 100% своїх працівників.

Крім того, об'єкти стратегічного значення потребують посиленої фізичної та кібернетичної безпеки, що передбачає децентралізацію енергозабезпечення та впровадження інтелектуальних систем захисту від гібридних загроз. Лише поєднання кадрової стабільності з автономністю критичної інфраструктури дозволить цим підприємствам повноцінно виконувати роль опор національної безпеки.

Слід зауважити, що стратегічні орієнтири України кореспондуються із сучасною промисловою політикою ЄС. Програмні документи провідних європейських держав (Німеччини, Великої Британії, Франції) мають спільний вектор: інноваційний шлях розвитку, екологічність виробництва та залучення приватних інвестицій. Модифікація промислової стратегії ЄС відкриває перед Україною можливості для реалізації спільних виробничо-інноваційних проєктів. Однак для того, щоб процеси модернізації та приплив інвестицій набули масового характеру, необхідно сформувати нову нормативно-правову базу, яка забезпечить глибоку конвергенцію українського законодавства із правовим полем Європейського Союзу [9].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Стратегічні підприємства України – це не просто спадщина промислового минулого, а динамічні суб'єкти, що поєднують публічні інтереси з ринковими механізмами. Функціонування галузей енергетики, оборонно-промислового комплексу, транспорту та зв'язку переходить у площину національної безпеки. Це породжує ключову дилему: як забезпечити дієвий державний контроль, не при-

гнічуючи при цьому інвестиційні стимули для приватного капіталу.

На сучасному етапі стратегічні підприємства гостро потребують технологічної модернізації та інвестиційної визначеності. Оскільки більшість потужностей функціонує в умовах підвищених безпекових ризиків, критично важливим є впровадження дієвих механізмів страхування воєнних загроз для іноземних партнерів та стимулювання ство-

рення спільних підприємств. Це дозволить не лише оновити зношені основні фонди, а й інтегрувати вітчизняні стратегічні об'єкти у міжнародні ланцюги постачання, насамперед в оборонній та енергетичній сферах. Правова прозорість, цифровізація процесів та реформа корпоративного управління є тими фундаментальними запитами, що забезпечать стійкість бізнесу перед зовнішніми викликами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельник Т. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. №7(3). 07. DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07>

2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 31. ст.241. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

3. Прилуцька Тетяна Стратегічні підприємства та їхній вплив на економіку й безпеку держави України. URL: <https://pravo.ua/stratichni-pidpriemstva-ta-ikh-vplyv-na-ekonomiku-ta-bezpeku-derzhavy-ukraina/> .

4. Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави: Указ Президента України від 20.04.2004 № 454/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/454/2004#Text>.

5. Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 83. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2015-%D0%BF#Text>.

6. Про визначення критеріїв віднесення об'єктів державної власності до таких, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2010-%D0%BF#Text>.

7. Про затвердження Порядку подання та розгляду пропозицій щодо формування переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави : Наказ Міністерства економіки України від 03.12.2010 № 1546 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1325-10#Text>.

8. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1882-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2023. № 5. ст.13. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/uk-ua/1882-20/ed20211116#Text>.

9. Усатий В. Основні стратегічні напрями промислової політики європейського союзу: досвід для України. *Право та інноваційне суспільство*. 2024. 2(23). С. 123–129. DOI: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-2\(23\)-12](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-2(23)-12).

REFERENCES:

1. Melnyk, T. (2023). Ukrainskyi biznes v umovakh viiny: suchasnyi stan, problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Ukrainian business in war conditions: current state, problems and ways to solve them]. *Journal of Innovations and Sustainability*, №7(3), 07. <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07> [in Ukrainian].

2. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy (2018) : Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469-VIII [On the National Security of Ukraine: Law of Ukraine dated June 21, 2018 No. 2469-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 2018. No. 31. Art. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].

3. Prylutska, Tetiana. (2025). Stratehichni pidpriumstva ta yikhniy vplyv na ekonomiku y bezpeku derzhavy Ukrainy [Strategic enterprises and their impact on the economy and security of the state of Ukraine]. URL: <https://pravo.ua/stratehichni-pidpriumstva-ta-ikh-vplyv-na-ekonomiku-ta-bezpeku-derzhavy-ukraina/> [in Ukrainian].

4. Pro finansovu pidtrymku innovatsiinoi diialnosti pidpriumstv, shcho maiut stratehichne znachennia dlia ekonomiky ta bezpeky derzhavy (2004) : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 20.04.2004 № 454/2004 [On financial support for innovative activity of enterprises of strategic importance for the economy and security of the state: Decree of the President of Ukraine dated April 20, 2004 No. 454/2004]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/454/2004#Text> [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia pereliku pidpriumstv, yaki maiut stratehichne znachennia dlia ekonomiky i bezpeky derzhavy (2015): Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 04.03.2015 № 83 [On approval of the list of enterprises of strategic importance for the economy and security of the state: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 4, 2015 No. 83]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

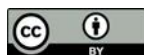
6. Pro vyznachennia kryteriiv vidnesennia ob'ektiv derzhavnoi vlasnosti do takykh, shcho maiut stratehichne znachennia dlia ekonomiky i bezpeky derzhavy (2010): Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.11.2010 № 999. [On determining the criteria for classifying objects of state property as those of strategic importance for the economy and security of the state: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 3, 2010 No. 999]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2010-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia Poriadku podannia ta rozghliadu propozytsii shchodo formuvannia pereliku ob'ektiv derzhavnoi vlasnosti, shcho maiut stratehichne znachennia dlia ekonomiky i bezpeky derzhavy (2010): Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy vid 03.12.2010 № 1546 [On approval of the Procedure for submitting and considering proposals for the formation of a list of state property objects of strategic importance for the economy and security of the state: Order of the Ministry of Economy of Ukraine dated December 3, 2010 No. 1546]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1325-10#Text> [in Ukrainian].

8. Pro krytychnu infrastrukturu (2023): Zakon Ukrainy vid 16 lystopada 2021 roku № 1882-IX [On critical infrastructure: Law of Ukraine dated November 16, 2021 No. 1882-IX]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 2023. No. 5. Art. 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/uk-ua/1882-20/ed20211116#Text> [in Ukrainian].

9. Usatyi, V. (2024). Osnovni stratehichni napriamy promyslovoi polityky yevropeiskoho soiuzu: dosvid dlia Ukrainy [Main strategic directions of the industrial policy of the European Union: experience for Ukraine]. *Law and Innovative Society*, 2(23), 123–129. [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-2\(23\)-12](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-2(23)-12). [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 06.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0